

Những người Mỹ cũ đi lại cho tôi cảm giác mang nỗi sợ.

Tác giả là một nhà báo quen biết tôi ở Dallas, từng trong nhóm biên tập tuần báo, tạp chí. Ông từng nhận giải Danh dự Văn học Mỹ và vẫn tiếp tục góp thêm nhiều bài viết giá trị. Sau đây là bài mẫu.

Cảm thấy lòng tôi cũng như người Mỹ đi xa quê hương, tôi lại thấy buồn man mác trong lòng hơn là vui không biết thế nào! Bởi năm qua Mỹ, tôi nhớ đến các thành phố mới đi trong phòng vệ sinh nam, tính nhẩm nhẩm vì đi làm có 5 đồng/giờ, nhớ đến các công nhân hai tiếng làm bát đĩa. Những lòng tôi thấy ngượng ngùng, tôi đi ra cho ông xếp Mỹ của mình và trình bày bằng tiếng Anh mẫu qua, ông cười mỉm hiểu chuyện gì đã xảy ra...

Đón sáng hôm Hai đầu tuần, ông xếp nói với toàn thể công nhân với tôi nhớ một “người đi tìm việc tốt”, làm họ nên lòng của tôi cũng thêm thán thở, vì các người Mỹ và người Việt, bao giờ chỉ có những người liếc háy làm mình khó chịu. Những với những người bị một việc vì mình thì lại trở thành nỗi ám ảnh trong tôi, bởi ông xếp tuyên bố rằng tôi xong thì đưa đi việc luôn ba người trong bốn người nhón là tôi mới đi công của họ. (Riêng tôi nhớ hoài cô Mỹ đen đã nhón là tiếng của cô ta, vì ông xếp không nói tôi nhớ đến đâu!)

Bài học Mỹ đầu tiên khá thú vị mà tôi và lòng người nên sợ hãi. Rồi mới chuyện cũng qua theo thời gian, tuy tôi đến công xếp ở đây hơn hai mươi năm sau, thì hôm chính ông nói với tôi, “Lòng của bạn đã đi lang-phông ở hãng này! Có chuyện gì thì hãy khác đi chỗ để mong lên lòng người ở hãng này nữa...”

Một câu chuyện nhớ khi nhớ lại những ngày rảnh rỗi và người mới qua vì thế đó mà ra những hiểu biết về đời sống, xã hội và con người ở Mỹ. Chuyện ngoài hãng, đôi lúc tôi bị cảnh sát phớt lờ đi công việc, cũng nghĩ là họ không thấy mình những khi bình tâm lại thì xấu hổ vì đúng là mình chây quá cho phép; hoặc vì sợ đèn đỏ, hay không công nhân trước công nhân “stop”... Nhưng khi tôi nghĩ mình không may đã sống dưới chế độ mà người dân nghĩ tôi của quy định; công quy định chỉ tóm

gần trong câu “cơm p đêm là gì c cơm p ngày là quan”, rồi t r i thành m t thói quen là không th nghĩ t t đ c cho chính quy n hay công quy n nào khác; trong khi ng i M đ c sanh ra trong xã h i ít đ i kh , đ c chính quy n tôn tr ng h n, có n n giáo đ c căn b n h n nh ng n c ch m phát tri n... thì v n có ng i nói đ i và thi u thành th t; suy ra ng i t t thì b t lu n màu da, ch ng t c, chính th , qu c gia... nh ng dù sao thì ng i M cũng đ tin ng i khác h n ng i Vi t.

Song, tôi đi h c, i đ c cô giáo t t nh nàng tiên. H c Hai-T -Sáu thì Ba-Năm-B y, cô giáo g i t i nhà, h i làm homework ch a? Có c n cô giúp gì không?... Cô làm tôi c áy này không tròn b n ph n h c trò vì tôi h c đ . Nh ng gì cô giúp tôi ch còn là món n ân tình v i ng i M vì h t khoá h c thì tôi cũng cam tâm... mù ch .

Ng i M th ba giúp tôi thay bánh xe đ c đ ng xa l . Ông ghé i - không đ thay cái bánh xe cho tôi mà ch tôi cách an toàn nh t trên xa l . “Dù xe b n đã xì h i cũng ph i ráng l t vô n i an toàn r i h n thay bánh xe. Vì xa l cao t c nên nguy hi m cho mình và c ng i đ ng ph i mình lúc đang thay bánh xe... H n n a, trong xe b n luôn ph i có nh ng đ ng c c n thi t, đ khi b t tr c ph i đ ng đ c đ ng thì mình đ t xa đ ng i đang lái xe bi t có chuy n khác th ng trên đ ng. Th nh t là h chú ý h n; th hai là kh năng ghé i giúp ng i b n n đ h n vì h đã gi m t c đ ...” Ông nói xong r i t ng cho tôi m t b g m b n cái hình tam giác b ng nh a, màu cam đ m; có dán băng keo ph n chi u ánh đèn khi ban đêm.

C nh th , hôm tôi lang thang vô Collin Creek Mall, g p đ c 3 cái nón k t c a Dallas Cowboy th t ng ý, giá i r không ng ! Ch còn 5 đ ng m t cái nón so v i giá nguyên th y c a nó là 21 đ ng. Tôi h i mua 4 cái vì có ba ng i b n làm chung; c b n chúng tôi cùng thích đ i Dallas Cowboy. Tôi mu n làm quà Noel cho b n bè trong hăng... Tôi đ i v i anh chàng bán hàng Dallas Cowboy Giftshop trong Collin Creek Mall m t lát. Anh ta đ ng nhiên là “fan” cu ng nhi t c a Cowboy, nên h a ch c v i tôi là “b n hãy mua nhanh 3 cái nón h giá này đi. R i ngày mai tr i đây, tôi s có cái th t - cho b n. Chúc Giáng sinh vui v !”

Tôi làm theo i anh ta, và ngày mai tr i. Anh ta b m b ng đ a cho tôi cái nón th t - là cái nón anh mua cho b s u t m nón Cowboy c a anh ta, nh ng đã trót h a mà tìm mua không ra cái th t cho tôi!

Th t là m t ng i t t hi m có; v i tôi còn thêm ý nghĩa khác v màu da đen nh m c a anh ta - không có gì đ ác c m là ng i không t t; không coi tr ng ch tín nh mình th ng nghĩ... và dĩ nhiên quân t Tàu là không ép ng i khác, nên tôi v i anh đ u vui v h n g p nhau đ p khác.

Nhưng người Mẹ cứ đòi hỏi cho tôi cảm giác mang nặng nề. Món nợ không rõ ràng bằng con số như nợ nhà băng tín dụng, tín dụng xe... là bao nhiêu? Cái nợ khi nào người ta phải làm việc chăm chỉ, siêng năng để trả thì có ngày hết nợ; nhưng cái nợ không ai đòi hỏi khi nào người ta trả hết vốn mình - đã làm được gì để đáp trả chứ?

Sáng nay, hai mẹ tôi năm nhìn lại mình với thời gian khá dài đó, dường như tôi chợt thấy dường như móc túi thấy hai chiếc đô la để đóng góp với những chiếc Mẹ sau hôm New York bị khủng bố. Hôm đó, ngoài cây xăng gần nhà, ông chủ cây xăng dặn bàn dài, để thức ăn sáng và những cốc uống. Họ như mẹ tôi ghé để xăng để xếp hàng, lấy một phần ăn, một lon nước cho mình xong thì bỏ túi vào thùng quyên góp của Hội Hồng Thập Tự để giúp đỡ những nhân khủng bố. Tôi nhìn những người Mẹ làm nghề cắt tóc - không chắc họ có Thẻ xanh chưa để nói gì với Passport của người có quốc tịch Mỹ như mình; nhưng họ thốt buồn qua nét mặt chia chung với những chiếc Mẹ họ năm năm; mẹ tôi dường như ăn sáng của họ để bù lại thùng quyên góp; Đón những đứa bé để của cha hay mẹ chờ đi học, chúng trút hết túi bạc của mình vào thùng Hội Hồng Thập Tự, rồi chỉ lấy một cây kẹo xiu; có đứa cầm tay này thì tay kia làm để thánh giá của người cho những nạn nhân... những đứa bé gái lẫn trên gò má phúng phính làm ai cũng cảm động... Tôi cũng xếp hàng để lấy một cây kẹo - cầm lên xe những Mẹ. Không ai biết đó là lần đầu tiên tôi chia chung họ năm năm với những chiếc Mẹ, tôi trả nợ bằng tiền hai chiếc như nhồi những viên hạt lòng thành của một di dân.

Sáng nay bằng bạn thân thân như tôi từ ngày đứt chân đứt tay này vì cái xe bị chốt bình điện. Tôi tháo bình điện thì thấy có note ghi: "Please return to Wal-Mart". Tôi mượn xe của con, chỉ cái bình điện xe mình ra Wal-Mart. Nơi quầy thay vỏ xe, thay nhớt, thay bình điện... chứ có ai. Phải chờ hơn năm phút mới thấy bóng người mặc áo xanh Wal-Mart. Tôi nhớ anh ta gọi người, rồi lại chờ.

Cùng có ông Mẹ trả nợ to lớn gấp hai lần người bình thường, ông dặn với một cô Mẹ, quát nạt cô ta trả nợ! Tôi lịch sự nói ra xa như không nghe - đi xem với với một món hàng trên kệ cho cô ta bắt gặp - bỏ xếp chỗ nháo nhác trước mặt khách hàng...

Khi ông xếp đã đi, tôi nói cô ta: "Thật là giúp tôi cái bình điện này. Nếu nó đã chốt thì tôi mua bình mới."

Rõ ràng là cô ta không biết tài cái máy bình, vì cứ bám lo lắng cào cào, rồi vùng vằng cái máy

khùng điên... Tôi thì chớ nhỡ cái bình điên này thay đã lâu, không còn hoá điên, chớ ng tở gì nữa; phớ nớ cũng không bao nhiêu tí nớ thì thôi thay cái mớ i cho chớ c ăn!

Vớ y là tở n hớ t gớ n trăm đờ ng, nhớ ng trong cái xui có cái hên! Chớ biết sao cái thớ nhớ a vớ n xài lớ i không quớ c! Đành xin lớ i, đờ tôi qua nhà băng bên kia đờ đờ ng, lớ y tí n mớ t rớ i trớ lớ i thanh toán. Cô Mớ ném vào mớ t tôi mớ t cái nhìn khinh bớ - không che đờ u. Nhớ ng làm gì đờ đờ c ngớ i ta khi mình cà thớ Master card mà không quớ c thì bớ khi đờ là còn nhớ ! Chớ a bớ chớ p tở i cà thớ lớ i đã là tở tở .

May sao có bà Mớ trớ ng đi ngang, bà hớ i cô Mớ có gì sai? Hớ trao đờ i vớ i nhau xong. Bà Mớ trớ ng nhớ y vô thớ chớ cô Mớ . Bà xài cái máy thớ bình thớ t nhuớ n nhuỷ n. Sau đó cho tôi biết, “Cái bình điên này đã chớ t; Và trên system cho biết, ông mua cái bình điên này năm 2006, ông có mua bớ o hiớ m cho cái bình điên này 7 năm. Nên bây giớ ông không phớ i trớ tí n bình mớ i, chớ phớ i trớ \$5,45 tí n... gì đó! Nớ u ông có tí n mớ t thì có thớ lớ y bình điên liớ n bây giớ , bớ ng không, ông hãy đi nhà băng...”

Dĩ nhiên là tôi có mớ ng vì đang phớ i trớ gớ n trăm đờ ng; bớ ng chớ còn phớ i trớ hớ n năm đờ ng thì khác nào ngớ i ta cho không mình cái bình điên mớ i. Còn chuyớ n mua bớ o hiớ m cho cái nhà, cái xe... là bớ t buớ c còn không nhớ đờ trớ , nói gì tở i bớ o hiớ m cớ a cái bình điên! Nhớ ng hớ n hớ t là sớ thiớ u tinh thớ n trách nhiớ m trong viớ c làm cớ a cô Mớ hay bớ i hớ n chớ kiớ n thớ c chuyên môn mà cô không biết gì hớ t? Mớ t ngớ i không biết xài cái máy thớ bình điên thì không thớ nào đờ đờ c làm viớ c đờ nớ i chuyên phớ c vớ vớ bình điên; thớ hai, mớ t ngớ i không rành vớ cách tính tí n cho khách hàng có mua bớ o hiớ m cho bình điên hay không; mua bao nhiêu và mua bao lâu... Nói chung là không biết thì không đờ đờ c nhớ n vô làm viớ c nớ i đây. Suy ra cô ta phớ i biết, nhớ ng mớ c xác khách hàng - dù tí n khách trớ oan cũng vô túi Wal-Mart chớ cô ta cũng chớ ăn lớ đờ ng đờ n thuớ n thôi.

Nhìn lớ i cô Mớ thớ y thớ đờ ng hớ n giớ n, vì làm viớ c nhớ thớ nên ít có ngớ i Mớ làm đờ đờ c chớ c vớ cao trong mớ i ngành nghớ . Nhớ ng cớ nghĩ đờ n ngớ i Mớ , nớ c Mớ , biết đờ n bao giớ ngớ i Viớ t, nớ c Viớ t có phong cách làm viớ c thớ c sớ là “vui lòng khách đờ n, vớ a lòng khách đi” nhớ khớ u hiớ u thớ đờ ng mớ i cớ a ngớ i Viớ t đờ đâu cũng thớ ! Nhớ ng đờ đâu cũng... nói vớ y mà không phớ i vớ y!